ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи

# СИЛАБУС

навчальної дисципліни

## «Експертиза документів»

на 2026-2027 навчальний рік

| | |
|---|---|
| Курс та семестр вивчення | 1 курс 1 семестр |
| Освітня програма/спеціалізація | «Товарознавство і комерційна діяльність» |
| Спеціальність | D7 Торгівля |
| Галузь знань | D «Бізнес, адміністрування та право» |
| Ступінь вищої освіти | магістр |

ПІБ НПП, який веде дану дисципліну, **Рачинська Зоя Павлівна**
науковий ступінь і вчене звання,
посада старший викладач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи

| | |
|---|---|
| Контактний телефон | +38-050-982-76-45, +38-067-105-16-25 |
| Електронна адреса | Zojar87@gmail.com |
| Розклад навчальних занять | http://schedule.puet.edu.ua/ |
| Консультації | очна http://www.tpt.puet.edu.ua/<br>он-лайн: електронною поштою, пн-пт з 10.00-17.00 |
| Сторінка дистанційного курсу | https://el.puet.edu.ua/ |


**Опис навчальної дисципліни**

| | |
|---|---|
| **Мета вивчення навчальної дисципліни** | Метою дисципліни «Експертиза документів» є набуття студентами знань, умінь та навичок в опануванні вимог щодо оформлення та змісту документів, що супроводжують товар на всіх етапах його життєвого циклу, а також методики проведення експертизи на їх автентичність і відповідність зазначеним вимогам, розвиток професійного мислення студентів та забезпечення свідомого застосування знань щодо закономірностей формування структури документів, властивостей і технологічних процесів їх виготовлення для розв'язання практичних завдань. Виявлення джерел придбання документів і встановлення їх виготівників, дослідження поліграфічної продукції бланків документів, відбитків печаток, штампів та матеріалів документів, що використовуються під час їх виготовлення, особливості проведення експертизи груп документів, що супроводжують товар на шляху від його виготовлення до кінцевого споживача. |
| **Тривалість** | 5 кредитів ЄКТС/150 годин (лекції 12 год., практичні заняття 28 год., самостійна робота 110 год.) |
| **Форми та методи навчання** | Форми: лекція-візуалізація, практичне заняття, самостійна робота поза розкладом, консультація.<br>Методи: лекції (пояснювально-ілюстративний, проблемного викладу, сторітеллінг, дискусійний); практичні (частково-пошуковий, дискусійний, імітаційний); самостійна робота (дослідницький, метод самоконтролю). |
| **Система поточного та підсумкового контролю** | Поточний контроль: відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; тестування; поточна модульна робота<br>Підсумковий контроль: залік (ПМК) |
| **Базові знання** | Наявність широких знань з товарознавства, хімії і методів дослідження сировини і матеріалів, з основ товарної політики, матеріалознавство та основи технологій виробництва товарів теорія та методика експертної діяльності |
| **Мова викладання** | Українська |

**Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання**

| Програмні результати навчання | Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач |
|---|---|
| РН02. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва та торгівлі та розробляти заходи щодо їх вирішення.<br>РН05. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва та торгівлі.<br>РН08. Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень. | ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.<br>ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.<br>СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій та торговельній діяльності |

**Тематичний план навчальної дисципліни**

| Назва теми | Види робіт | Завдання самостійної роботи у розрізі тем |
|---|---|---|
| Модуль 1. Основні положення експертизи документів | | |
| Тема 1. Поняття , предмет, об'єкти та основні положення техніко—криміналістичного дослідження документів | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповідь на тему «Встановлення послідовності нанесення штрихів, що перетинаються», «Спосіб виготовлення друку і штампів»<br>Підготувати реферат на тему «Види кліше друку і штампу». |
| Тема 2. Методи техніко-криміналістичної експертизи документів | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати реферати на тему «Дослідження матеріалів документів (паперу, паст кулькових ручок)», «Послідовність застосування візуальних методів дослідження» |
| Тема 3. Експертиза бланків документів установлення виду та способи друку | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми: «Ознаки поліграфічного відтворення реквізитів бланків документів», «Ознаки, що характеризують високий друк» «Ознаки, що характеризують фотоцинклографське кліше». |
| Тема 4. Експертиза відбитків печаток та штампів | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування. | Підготувати доповіді на теми: «Характеристика друку (штампів), ви гравійованого лазером по гумі», «Дефекти посвідчувальних друкарських форм». |
| Модуль 2. Експертиза документів, що супроводжують товар на різних етапах його життєвого циклу | | |
| Тема 5. Експертиза документів із метою виявлення часткових змін їх попереднього змісту | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати реферат на тему «Ознаки підчистки змісту», «Встановлення змісту невидимих і слабо видимих записів». |
| Тема 6. Особливості експертизи документів, що мають спеціальні захисні властивості | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми: «Засоби захисту, які відтворюються особливим друком», «Виготовлення цінних паперів», «Оптично змінні фарби». |
| Тема 7. Експертиза паперових грошових знаків | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми: «Категорії фальшивомонетнецтва», «Перелік способів підробки національної валюти». |
| Тема 8. Експертиза акцизних марок | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування; поточна модульна робота | Підготувати доповідь на тему «Характеристика паперу для виготовлення акцизних марок».<br>Підготувати реферат на тему «Способи виготовлення акцизної марки». |

## Інформаційні джерела


1. Бібліографія періодичних видань з експертиз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.univd.edu.ua/_projects/ezloch_kor/bib liography.doc.
2.Бюро судових експертиз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.expertise.com.ua/poslugy.htm.
3. Зміни в архівному законодавстві щодо експертизи цінності документів. Роз'яснення Міністерства юстиції України від 24 січ. 2012 р./С. В. Сельченкова. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0024323-12 (дата звернення: 07. 02. 2023).
4. Технічна експертиза документів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://kndise.gov.ua/tehnichna-ekspertyza-dokumentiv/
5. Шепітько В.Ю., Журавель В.А., Коновалова В.О. та ін. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 1 / заг. ред. Шепітька В.Ю. Харків: Право. 2019. 456 с.
7. . Сезонов В.С. Генезис криміналістичного дослідження документів як галузі криміналістичної техніки // Право і безпека. 2020. № 2 (77). С. 133-140.
8. Когутич І.І. Про методологічний аспект перспективи графології як галузі криміналістичного знання // Криміналістика і судова експертиза. 2018. Вип. 63 (1). С. 204-218
9. Будзієвський М.О. Етапи розвитку судово-технічної експертизи документів // Вісник Запорізького національного університету. 2011. № 1. С. 238-242. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2011/ur_2011_1/238-242.pdf (дата звернення 08.02.2023).
10. Антонюк, А. Б., Захарків, Т. І., & Франчук, М. І. (2020). Загальнотеоретичний підхід до дослідження підроблених текстів і документів у криміналістичній експертизі. Правові новели, 10, 269–274. DOI: https://doi.org/10.32847/ln.2020.10.37.
11. Bogacz, B., & Mara, H. (2020). Period Classification of 3D Cuneiform Tablets with Geometric Neural Networks. 2020 17th International Conference on Frontiers in Handwriting Recognition (ICFHR), 246–251. DOI: 10.1109/ICFHR2020.2020.00053
12. Dencker, T., Klinkisch, P., Maul, S. M., & Ommer, B. (2020). Deep learning of cuneiform sign detection with weak supervision using transliteration alignment. PLoS ONE, 15. DOI: 10.1371/journal.pone.0243039.
13. Golovanov, N. M., Kulikova, A. A., Shmalij, O. V., Tychinin, S. V., & Hlebnikov, A. D. (2018). Legislative Approaches to the Electronic Document Definition and its Evidentiary Value in the CIS Countries. The Scientific Explorer. Helix, 8 (4), 3503–3507. DOI: 10.29042/2018-3503-3507
14. Сезонов, В. С. (2020). Генезис криміналістичного дослідження документів як галузі криміналістичної техніки [The genesis of forensic research of documents as the branch of forensic technology]. Право і Безпека, 2 (77), 133–140. DOI: https://doi.org/10.32631/pb.2020.2.18.
15. Стратонов, С. Ю. (2020). Об'єкти експертизи встановлення давності документа. Право і суспільство, 2 (3), 152–158. DOI: https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.24.


## Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення до якого входить пакет програмних продуктів Microsoft Office.

2. Спеціалізоване програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу з навчальної дисципліни, яке включає перелік конкретних програмних продуктів: мультимедійних презентацій, програмний засіб «Open Test 2.0».

3. Дистанційний курс в системі дистанційного навчання ПУЕТ.

## Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

Політика оцінювання здобувачів вищої освіти. Завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Положення про організацію освітнього процесу: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/polozhennya-pro- organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf

Положення про порядок та критерії оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів вищої освіти:

https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_por_kryt_ocinyuvannya.pdf

Порядок ліквідації здобувачами вищої освіти академічної заборгованості: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/poryadok-likvidacziyi-zdobuvachamy-vyshhoyi-osvity-akademichnoyi-zaborgovanosti.pdf Положення про повторне навчання: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/poloz_pro-povt-navch.pdf

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (Moodle) за погодженням ізпровідним викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття. В ПУЕТ діють:

Кодекс честі студента: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/kodeks_chesti_studenta.pdf

Положення про академічну доброчесність: https://puet.edu.ua/wp content/uploads/2023/07/polozh_akadem_dobrochesnist.pdf

Положення про запобігання випадків академічного плагіату: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-zapobigannyavypadkam-akademichnogo-plagiatu.pdf

Політика визнання результатів навчання визначена такими документами:

Положення про порядок перезарахування результатів навчання, здобутих в іноземних та вітчизняних закладах освіти:https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_por_perezarah_rez_zvo.pdf

Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozha_pro_akademichnu_mobilnist.pdf

Положення про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-poryadok-vyznannya-rezultativ-navchannya-zdobutyh- shlyahom-neformalnoyi-ta-abo-informalnoyi-osvity.pdf;

Інфографіка (розділ Освіта/Організація освітнього процесу/Неформальна освіта): https://puet.edu.ua/neformalna-osvita/.

Політика вирішення конфліктних ситуацій:

Положення про правила вирішення конфліктних ситуацій: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-pravyla-vyrishennya-konfliktnyh-sytuaczij-u-puet.pdf

Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю у формі екзамену: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/poloz_pro-apel_pidscontr.pdf

уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції: https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi/

Політика підтримки учасників освітнього процесу:

Психологічна служба: http://puet.edu.ua/psyhologichna-pidtrymka-v-puet/

Студентський омбудсмен (Уповноважений з прав студентів) ПУЕТ: http://puet.edu.ua/other-divisions/studentskyj-ombudsmen-upovnovazhenyj-z-prav-studentiv-puet/

Уповноважений з прав корупції: https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi/

Безпека освітнього середовища: Інформація про безпечність освітнього середовища ПУЕТ наведена у вкладці

«Безпека життєдіяльності» http://puet.edu.ua/pro-puet/bezpeka-zhyttyediyalnosti/

## Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

| Види робіт | Максимальна кількість балів |
|---|---|
| Модуль 1 (теми 1-4): відвідування занять (8 балів); захист домашнього завдання (8 балів); обговорення матеріалу занять (4 бали); виконання навчальних завдань (8 балів); завдання самостійної роботи (8 балів); тестування (4 бали); поточна модульна робота (10 балів) | 50 |
| Модуль 2 (теми 5-8): відвідування занять (8 балів); захист домашнього завдання (8 балів); обговорення матеріалу занять (4 бали); виконання навчальних завдань (8 балів); завдання самостійної роботи (8 балів); тестування (4 бали); поточна модульна робота (10 балів) | 50 |
| Підсумковий контроль: залік (ПМК) | |
| Разом | 100 |

## Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни

| Форма роботи | Вид роботи | Бали |
|---|---|---|
| 1. Навчальна | 1. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності | 10 |
| 2. Науково-дослідна | Участь у наукових гуртках | 10 |
| | Участь в наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних | 10 |

За додаткові види навчальних робіт студент може отримати не більше 30 балів. Додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

## Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

| **Сума балів за всі види навчальної діяльності** | **Оцінка за шкалою ЄКТС** | **Оцінка за національною шкалою** |
|---|---|---|
| 90-100 | A | Відмінно |
| 82-89 | B | Дуже добре |
| 74-81 | C | Добре |
| 64-73 | D | Задовільно |
| 60-63 | E | Задовільно достатньо |
| 35-59 | FX | Незадовільно з можливістю повторного складання |
| 0-34 | F | Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням навчальної дисципліни |